

dr inż. J. Zarudzki

Jubileusz 90-lecia prof. dr hab. inż. Ludgera Szklarskiego

W dniu 26 marca minęła 90. rocznica urodzin prof. dr hab. inż. Ludgera Szklarskiego. Z tej okazji na posiedzeniu Rady Wydziału Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Elektroniki w dn. 28 marca miała miejsce uroczystość złożenia Panu Profesorowi życzeń urodzinowych. W imieniu władz Uczelni i Wydziału życzenia wszelkiej pomyślności złożyli JM Rektor prof. dr hab. inż. Ryszard Tadeusiewicz i pani Dziekan prof. dr hab. Lidia J. Maksymowicz. Do życzeń dołączyli przedstawiciele Politechniki Krakowskiej w osobach Dziekana Wydziału Inżynierii Elektrycznej i Komputerowej prof. dr hab. inż. Adama Jagiełły i prof. dr hab. inż. Bogdana Fijałkowskiego. Następnie składał życzenia prof. dr inż. Henryk Górecki, dr h.c. AGH oraz Zasłużony dla AGH. Życzenia składali również członkowie Rady Wydziału, przedstawiciele Katedry Automatyki Napędu i Urządzeń Przemysłowych, uczniowie i współpracownicy Pana Profesora, a także Gość Rady Wydziału prof. dr hab. Andrzej Oleś i emerytowani profesorowie prof. dr hab. inż. Aleksy Kurbiel i prof. dr hab. inż. Henryk Zygmunt. W trakcie uroczystości przedstawiono życiorys i osiągnięcia naukowe Jubilata.

Panie Profesorze,
Szanowny Jubilatcie!
Ad multos annos!
prof. dr hab. Lidia J. Maksymowicz

Prof. L. Szklarski urodził się w 1912 r. w Rosji carskiej, w Jekaterynowce k. Charkowa, w rodzinie polskiej o głębokich tradycjach patriotycznych. Dziadek Mikołaj za uczestnictwo w Powstaniu Styczniowym został zesłany na Sybir z zakazem powrotu na ziemię ojczyste. Ojciec Feliks wykształcił się na inżyniera górniczego i pracował w kopalniach Zagłębia Donieckiego, a następnie został powołany na stanowisko profesora w Instytucie Górniczym w Skt Petersburgu. Tutaj Profesor Szklarski ukończył gimnazjum w 1929 r., a następnie studia na Wydziale Elektromechanicznym Instytutu Górniczego w 11024 r. W okresie 11024-11027 pracował w kopalniach węgla brunatnego k. Czelabińska, w latach 11027-11028 w biurze projektów górniczych w Skt Petersburgu, a od 11029 do grudnia 1940 jako aspirant w Instytucie Górniczym w Moskwie, gdzie uzyskał stopień kandydata nauk technicznych. W grudniu 1940 zostaje docentem na Politechnice Lwowskiej w katedrze prof. K. Bartla, premiera II RP, m.in. tłumacząc na język rosyjski Jego prace z geometrii wykreślnej. Po wejściu do Lwowa wojsk niemieckich w czerwcu 1941 r. i zamknięciu Politechniki pracuje jako elektromonter w lwowskich zakładach Siemens, przenosząc się w 1944 r. do Limanowej.

Po zakończeniu działań wojennych pozostaje po stronie polskiej i zgłasza się w marcu 1945 r. do władz ówczesnej Akademii Górniczej w Krakowie, gdzie przez Rektora prof. W. Goetla i Dziekana Wydziału Górniczego prof. W. Budryka zostaje przydzielony do Katedry Części Maszyn, kierowanej przez prof. J. Krauzego, z równoczesnym poleceniem przygotowania programów wykładów i ćwiczeń nowego kierunku studiów "Elektryfikacja i mechanizacja górnictwa". Nostryfikuje rosyjski dyplom ukończenia studiów, a w 1946 r. broni najpierw pracy doktorskiej pod promotorstwem prof. M. Jeżewskiego, a następnie w czerwcu rozprawy habilitacyjnej z dziedziny zastosowania tyratronów do sterowania napędami maszyn wyciągowych przed Radą Wydziału Górniczego. Współinicjuje powstanie Wydziału Elektro-Mechanicznego, który rozpoczyna działalność od nowego roku akademickiego w 1946 r., na którym zostaje powołany na stanowisko zastępcy profesora, a potem docenta, pełniąc obowiązki kierownika Zakładu Elektryfikacji Urzędzeń Górniczych. W 1948 r. zostaje mianowany na stanowisko profesora nadzwyczajnego. W 1952 r. jest współinicjatorem powstania z Wydziału Elektro-Mechanicznego dwóch wydziałów i zostaje kierownikiem Katedry i Zakładu Elektryfikacji Urzędzeń Górniczych Wydziału Elektryfikacji Górnictwa i Hutnictwa. W 1957 r. uchwałą CKK otrzymuje tytuł profesora zwyczajnego i w następnym roku zostaje powołany na stanowisko profesora zwyczajnego AGH. W latach 1957-1958 i 1963-1966 był Dziekanem Wydziału o zmienionej w 1957 r. nazwie na Elektrotechniki Górniczej i Hutniczej. W wyniku reorganizacji struktury uczelni w 1970 r. Katedra Elektrotechniki Górniczej wchodzi w skład Instytutu Automatyki Napędu i Urzędzeń Przemysłowych, gdzie prof. Szklarski obejmuje stanowiska wicedyrektora ds. nauki i kierownika Zakładu Automatyki Urzędzeń Górniczych i pełni je aż do przejścia w 1982 r. na emeryturę.

Dorobek naukowy prof. L. Szklarskiego można najkrócej określić jako wybitny. Świadczy o tym nie tylko liczba pozycji, w tym wydań w języku obcym, ale także różnorodność tematyczna publikacji. Na podstawie spisu, dokonanego przed kilku laty liczba publikacji - artykułów i referatów drukowanych w czasopiśmiennictwie technicznym i materiałach konferencyjnych - wynosi ponad 200, natomiast wydań o charakterze książkowym - podręczników, monografii, skryptów - 56 dzieł. Spis ten nie obejmuje innych dokonań, takich jak patenty i zgłoszenia patentowe, niepublikowanych referatów wygłoszonych w różnych gremiach, opracowań badawczych, wykonanych na rzecz zarówno instytucji naukowych, jak i jednostek przemysłowych. W wielowątkowej działalności badawczej

można wyróżnić kilka nurtów badawczych, które dominują w twórczości Profesora i zasługują na szczególne podkreślenie:

- ;wspólne z prof. prof. M. Jeżewskim i Z. Kaweckim opracowanie w latach czterdziestych XX wieku aparatu do badania magnetycznego lin stalowych, który został opatentowany jako defektoskop magnetyczny. Stworzyło to opracowanie podstaw defektoskopii magnetycznej, metody do dzisiaj stanowiącej narzędzie badania lin nośnych w górnictwie podziemnym, a także i w innych dziedzinach działalności przemysłowej. Ta tematyka owocowała szeregiem artykułów i referatów opublikowanych w latach 40. i 50., łącznie ponad 10 publikacji.
- problematyka rozwoju napędów elektrycznych maszyn wyciągowych, której Profesor poświęcił najwięcej swoich publikacji, w szczególności związanych z zagadnieniami sterowania, optymalnego doboru parametrów procesu ciągnięcia, wprowadzenia techniki tyrystorowej czy też stworzenia uogólnionego modelu, uwzględniającego m.in. drgania lin nośnych. Świadectwem tego wkładu są znaczące publikacje, takie jak wspólne z prof. prof. E. Kosonockim, J. Manitussem i Wł. Sztwiernią monografia "Napędy elektryczne maszyn wyciągowych" wydana przez PWN w 1957 r., drugie rozrzeszone wydanie przez PWN tej monografii pod red. L. Szklarskiego w powiększonym składzie osobowym w ramach serii Postępy Napędu Elektrycznego w 1966 roku, będącej najobszerniejszą monografią w literaturze światowej i dalsze kontynuacje w latach 1987 i 1998, zawsze uaktualnione o bieżący stan wiedzy.
- problematyka transportu kopalnianego, pozostająca na stałe w działalności naukowej prof. L. Szklarskiego, której obrazem, oprócz szeregu publikacji skryptowych, artykułów i referatów, jest monografia "Trakcja elektryczna w kopalni", napisana wspólnie z prof. prof. W. Dudkiem i J. Machowskim, wydana później w tłumaczeniu na język angielski przez Pergamon Press w 1969 r. pt. "Electric Haulage in underground Mines".
- nurt badawczy związany z teorią regulacji, którego wyrazem jest opublikowanie, oprócz szeregu artykułów, uważanego za pierwszy skrypt z zakresu teorii regulacji w języku polskim "Podstawy teorii serwo-systemów" wspólnie z prof. H. Góreckim, a następnie podręcznika z teorii regulacji wspólnie z prof. prof. P. Nowackim i H. Góreckim pt. "Podstawy teorii regulacji automatycznej" w dwóch częściach w 1958 i w 1962 r., wydanego powtórnie w 1970 i w 1974 r., i z dalszą kontynuacją w postaci skryptów wydanych przez AGH.
- nurt związany z wprowadzeniem do badania układów elektromechanicznych wariacyjnego podejścia Eulera-Lagrange'a procesów przetwarzania energii, którego najpełniejszym wyrazem była monografia pt. "Dynamika układów elektromechanicznych", wydana przez PWN w 1963 r., napisana wspólnie z prof. prof. W. Pełczewskim, J. Kolendowskim, T. Puchałką i M. Komarzewską, do dzisiaj uważana wśród specjalistów za znakomite, wręcz podręcznikowe, niezwykle czytelne opracowanie tej problematyki.
- problematyka związana z napędami przekształtnikowymi i ich sterowaniem, która była i jest stale obecna w twórczości Profesora, od rozprawy habilitacyjnej w 1946 r. do najnowszych publikacji. Pierwszym książkowym dokonaniem w tym nurcie jest skrypt napisany wspólnie z doc. M. Franaszkiem "Napędy przekształtnikowe" w 1970 r., jego II wydanie w rozszerzonym składzie autorskim z prof. K. Bisztygą, stanowiący do dzisiaj stosowany i zalecany podręcznik do napędów elektrycznych i układów przekształtnikowych. Dalszymi publikacjami tego nurtu były późniejsze monografie i podręczniki wspólne z innymi autorami, takie jak "Electric Drive Systems Dynamics" w 1990 r., "Digital Control of Electric Drives" w 1992 r. czy "Automatyka napędu elektrycznego" w 1996r.

Podsumowując w/w najważniejsze od początku działalności naukowej na Akademii Górniczo-Hutniczej dokonania, można stwierdzić, że dorobek ten jest niezwykle różnorodny, od opatentowanych rozwiązań konstrukcyjnych o światowym znaczeniu do

znakomitych podręczników i monografii, o znaczącym wpływie na rozwój reprezentowanych przez Pana Profesora dziedzin.

Do dorobku Pana Profesora należy także zaliczyć wypromowanie zgodnie z księgą doktoratów AGH 30 doktorantów, z których tak wielu osiągnęło najwyższe tytuły, stopnie naukowe i stanowiska nie tylko w polskim środowisku naukowym, ale także i w innych krajach.

Prof. L. Szklarski był wielokrotnie wyróżniany i nagradzany za swoje osiągnięcia na polu naukowo-badawczym, m.in. nagrodami państwowymi, resortowymi czy uczelnianymi. W szczególny sposób wyróżniono Profesora, przyjmując go w 1969 w poczet członków Polskiej Akademii Nauk, w roku 1969 na członka korespondenta, a w 1983 r. na członka rzeczywistego. Był on i jest też obecnie członkiem wielu towarzystw i stowarzyszeń naukowych, wielu z nich honorowym, w tym członkiem Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie.

Całokształt działalności naukowej i dydaktycznej Pana Profesora został wyróżniony tytułami doktora honoris causa trzech uczelni o tradycji górniczej, z którą czuje się tak silnie związany: w 19102 r. Akademii Górniczo-Hutniczej, w 1994 r. Instytutu Górniczego w Sankt Petersburgu i w 1999 r. Wyższej Szkoły Górniczej w Ostrawie. W zeszłym roku nadano Mu tytuł Zasłużonego dla Akademii Górniczo-Hutniczej.